

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА «ГАПТУВАННЯ ШОВКОВИМИ СТРІЧКАМИ»

*Гарбар Надія Володимирівна,
керівник гуртка «Декоративно-прикладне мистецтво»
Києво-Святошинського районного Центру
науково-технічної творчості учнівської молоді «Шанс»*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Зі стрічками в нашому житті пов'язані особливі та урочисті моменти: це може бути довгоочікуваний подарунок в коробці, перев'язаний бантами зі стрічок, святковий кортеж, прикрашений стрічками; стрічками прикрашають інтер'єри будинків до різноманітних свят, нагороджують за видатні заслуги. Гаптуванням стрічками прикрашають одяг і аксесуари (сумки, ремені, пояси, парасольки, рукавички, хустинки, взуття), різноманітні предмети декору (тюль, подушки, покривала, рамки для світлин, абажури, скатертини, прихватки). Вишуканий вигляд мають листівки-запрошення, весільні альбоми, подарунки, оформлені гаптуванням стрічками. Речі і предмети, прикрашені гаптуванням, виглядають надзвичайно красиво, романтично і дещо антикварно.

Гаптування стрічками – один із найцікавіших і найдревніших видів декоративно-ужиткового мистецтва категорії «об'ємна вишивка»; це мистецтво створювати різноманітні квіткові мотиви за допомогою матеріалу, що має різну структуру, ширину і колірну гаму.

В основу навчальної програми «Гаптування шовковими стрічками» покладено положення компетентісного та діяльнісного підходів, основні вимоги Державного стандарту базової і повної середньої освіти (освітні галузі «Біологія», «Мистецтво», «Історія», «Художня культура»); передбачено реалізацію в гуртках, секціях, творчих об'єднаннях позашкільних навчальних закладів системи освіти України (художньо-естетичний напрям). Програма орієнтована на вихованців віком від 9 до 17 років.

Мета програми: формування базових компетентостей особистості засобами декоративно-ужиткового мистецтва.

Основні завдання роботи полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальної, спрямованої на опанування вихованцями знаннями з історії виникнення й розвитку декоративно-ужиткового мистецтва, а саме, гаптування шовковими стрічками;

практичної, спрямованої на практичне введення вихованців у світ декоративно-ужиткового мистецтва через залучення до конкретного виду діяльності; початкову допрофесійну підготовку, формування практичних умінь і навичок практичної діяльності;

творчої, спрямованої на формування стійкого інтересу до гаптування шовковими стрічками, потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні; розвиток творчих здібностей та умінь, системного та логічного мислення, здатності проявляти творчу ініціативу, а також на

здобуття, підвищення й збагачення у вихованців досвіду власної творчої діяльності, здатності генерувати ідеї, висувати гіпотези, розвивати асоціативне мислення, здатності бачити протиріччя та фантазувати, переносити знання та вміння у нові ситуації, формувати незалежність суджень, критичного мислення; комунікативної, спрямованої на досягнення високого рівня освіченості й вихованості, відповідальності й чесності; формування ціннісного ставлення до себе та інших; виховання працелюбства, розвиток уміння самостійного пошуку вирішення проблем, здатності застосовувати у конкретному спілкуванні знання мови, навички роботи у групі;

соціальної, спрямованої на розвиток у вихованців естетичної трудової культури, моральних і духовних якостей особистості, громадської позиції, здатності до самореалізації; формування доброзичливості, толерантності, професійного самовизначення, поваги до праці й людей праці, громадянської поведінки, патріотизму, мовної культури.

Навчальна програма передбачає 3 роки навчання: початковий рівень (один рік навчання) – 144 години (4 години/тиждень); основний та вищий рівні (по одному року навчання) – 216 годин (6 годин/тиждень).

Навчальна програма за спрямованістю засвоєння матеріалу – вертикальна, заснована на системі концентричного ускладнення теоретичних і практичних завдань. Програма побудована так, що засвоєння набутих знань нерозривно пов'язане з їх подальшим відтворенням у практичній роботі.

Форма проведення занять – групова, з урахуванням індивідуальних можливостей і потреб кожної дитини. Кількісний склад навчальної групи – 10-15 вихованців.

Основний дидактичний принцип – навчання через наочно-практичну діяльність. В процесі реалізації програми необхідно використовувати наступні методи навчання: пояснювально-ілюстративний, розповідь, бесіда, робота з ілюстраціями, демонстрація, вправи на закріплення прийомів і техніки гаптування, практичні роботи репродуктивного і творчого характеру, методи мотивації і стимулювання, навчального контролю, взаємоконтролю і самоконтролю, ескізування і вибір кращого варіанту вирішення композиції, екскурсії.

При реалізації творчих задумів вихованців пропонується застосовувати на стадії ескізу наступні художні матеріали: прості і кольорові олівці, акварель, гуаш, білий і кольоровий папір; на стадії втілення задуму в матеріалі – канву і інші види тканин, кольорові шовкові стрічки, нитки муліне.

Завдання повинні бути адаптованими до віку дітей і побудовані з урахуванням їх інтересів і можливостей. Творчі композиції повинні приносити дитині радість і захоплення процесом і результатом своєї праці.

Прямими критеріями оцінки результатів навчання служить успішне засвоєння навчальної програми за рівнями та роками навчання, участь у різноманітних виставках дитячої творчості.

Непрямими критеріями служать: створення стабільного колективу гуртка (творчого об'єднання, секції тощо), зацікавленість вихованців у вибраному виді діяльності, розвиток відчуття відповідальності і товариства.

З метою розвитку та підтримки обдарованих та талановитих вихованців, здобуття ними практичних навичок і для задоволення їхніх потреб у професійному самовизначенні може застосовуватися індивідуальне навчання. Кількісний склад груп, у яких проводиться індивідуальне навчання, становить від одного до п'яти учнів (згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 1123 (з132208) від 10.12.2008). Кількість годин на тиждень передбачена в наказі Міністерства освіти і науки України № 676 від 22.07.2008 «Про затвердження Типових навчальних планів для організації навчально-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах системи освіти і науки України». Теми та розподіл годин навчально-тематичного плану вказано орієнтовно. За необхідності, в установленому порядку, керівник гуртка може внести зміни до кількості годин у межах кожного року навчання. Враховуючи інтереси вихованців, їх кількість у групі, стан матеріально-технічного забезпечення, керівник гуртка може змінювати кількість теоретичних і практичних занять (залежно від того, як швидко та якісно вихованці набувають практичних навичок), враховуючи обсяг часу, що передбачений типовими навчальними планами.

Початковий рівень, один рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	2	–	2
2	Інструменти, матеріали та пристрої для гаптування	2	–	2
3	Композиція і колір	2	2	4
4	Найпростіші шви гаптування	2	8	10
5	Гаптування квітів	–	24	24
6	Шов «стібок»	2	8	10
7	Гаптування трав'янистих та зооморфних елементів	–	18	18
8	Об'ємне гаптування	2	10	12
9	Оздоблення гаптуванням предметів домашнього вжитку	–	50	50
10	Екскурсії, виставки, конкурси	2	8	10
11	Підсумок	2	–	2
Разом:		23	121	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Зовнішній вигляд вихованців, форма одягу. Дотримання правил техніки безпеки. Організаційні питання.

Поняття гаптування. Історія гаптування шовковими стрічками.

Віртуальна екскурсія на виставку декоративно-ужиткового мистецтва.

2. Інструменти, матеріали та пристрої для гаптування (2 год)

Теоретична частина. Особливості гаптування шовковими стрічками. Інструменти та матеріали: основа для гаптування, голки, нитки, ножиці, п'яльці та рамки, шило, лінійка, наперсток.

Види стрічок: шовкові, з поліестера, ацетатного шовку, органзи, з армованими краями, плісировані та гофровані. Тонування стрічок.

Допоміжні матеріали: бісер і бусинки, аксесуари тощо.

Інструктаж з правил безпеки. Організація робочого місця.

3. Композиція і колір (4 год)

Теоретична частина. Поняття композиції. Закони композиції: закон рівноваги, закон єдності і супідрядності. Засоби гармонізації композиції: ритм, контраст, нюанс, пропорції, масштаб. Види композиції: фронтальна, об'ємна, глибинно-просторова.

Поняття кольору. Ахроматична та хроматична кольорові гами: колірний тон, світлота, насиченість. Гармонійні співвідношення кольорових груп. Ритми планів. Колірна домінанта. Кольорові асоціації.

Способи перенесення малюнка на тканину.

Практична частина. Розроблення ескізного малюнку для гаптування. Виконання вправ з перенесення малюнку на тканину.

4. Найпростіші шви гаптування (10 год)

Теоретична частина. Техніки гаптування шовковими стрічками. Початок роботи. Види швів гаптування, схеми.

Практична частина. Опанування технології виконання найпростіших швів: тамбурний шов, напівпетля, петля, петля «по колу», петля з прикріпкою угорі, напівпетля з прикріпкою зигзаг, петля «з очком», петля перекручена, напівпетля, шов «голку вперед», шов «хрестик», сітка, обкручена намітка, шов «захват», шов «вперед голку обкручений», шов «вперед голку з подвійною обкруткою».

Розроблення технологічних карток.

5. Гаптування квітів (24 год)

Практична частина. Аналіз виробів декоративно-ужиткового мистецтва, виконаних простими стрічковими швами. Розроблення ескізного малюнку виробу. Перенесення малюнка на тканину.

Гаптування квітів з використанням найпростіших швів: клематис, маргаритки, гладіолус, камелія, мальва, півники, люпин, молочай, мак, лавр, герань, братки, настурція.

Розроблення технологічних карток.

6. Шов «стібок» (10 год)

Теоретична частина. Основні шви гаптування. Шов «стібок»: види, використання. Схематичне позначення візерунка на ескізі.

Практична частина. Опанування технології виконання різновидів основного стрічкового шва «стібок»: витягнутий стібок, витягнутий стібок з прикріпкою, стебловий шов, витягнутий стібок з завитком, перекручений стібок з вузликом, стрічковий стібок зігнутий, стрічковий стібок зміщений, стебловий шов обвитий, прямий стібок з настилом, прямий обвитий стібок.

Розроблення технологічних карток.

7. Гаптування трав'янистих та зооморфних елементів (18 год)

Практична частина. Аналіз гаптованих виробів із зображенням овочів та комах. Аналіз схематичних позначень.

Гаптування: комахи (мурашки, бджоли, гусінь, метелики), овочеві культури (полуниця, капуста, горох, морква).

8. Об'ємне гаптування (12 год)

Теоретична частина. Поняття об'ємного гаптування шовковими стрічками. Способи та прийоми передачі об'єму. Шви об'ємного гаптування.

Практична частина. Опанування технології виконання швів об'ємного гаптування: «вузлик», троянда-павучок, плісирована троянда, троянда із стрічки, скручена троянда, стягнена по центру намітка, стягнена по краю намітка, квіти з призбираної стрічки, намітка зигзагом, вузлик французький, рококо, колоніальний вузлик.

Гаптування об'ємних квітів: троянда, Анютині вічка, анемона, духмяний горошок, скабіоза, гвоздика.

9. Оздоблення гаптуванням предметів домашнього вжитку (50 год)

Практична частина. Підбір інструментів та матеріалів для роботи. Розроблення ескізного малюнку виробу (за власним задумом). Оздоблення предметів домашнього вжитку гаптуванням шовковими стрічками.

10. Екскурсії, конкурси, виставки (10 год)

Відвідування краєзнавчих музеїв, тематичних та художніх виставок. Участь в творчих конкурсах. Творчі зустрічі з художниками та народними майстрами. Підготовка та проведення виставок робіт вихованців.

11. Підсумок (2 год)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти :

- історію гаптування шовковими стрічками;
- особливості та властивості текстильних матеріалів;
- основні поняття композиції та кольорознавства;

- принципи побудови лінійного малюнку;
- правила обробки гаптованих робіт;
- правила техніки безпеки.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- визначати властивості текстильних матеріалів;
- аналізувати готові вироби та ескізи;
- підбирати інструменти та матеріали для роботи;
- переносити малюнок на тканину, збільшувати та зменшувати його;
- розміщувати ескіз на площині за правилами композиції;
- використовувати закони композиції та кольорознавства;
- гаптувати шовковими стрічками з використанням найпростіших швів.

Вихованці мають набути досвід:

- гаптування шовковими стрічками;
- передачі об'єму у гаптуванні;
- оздоблювання предметів домашнього вжитку.

Основний рівень, один рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	2	–	2
2	Накладні елементи в гаптуванні шовковими стрічками	8	24	32
3	Лічильні шви	6	26	32
4	Техніка канзаші	6	26	32
5	Гаптування картин	8	36	44
6	Оформлення готового виробу	2	12	14
7	Оздоблення гаптуванням сучасного одягу	6	40	46
8	Екскурсії, виставки, конкурси	2	8	10
9	Підсумок	4	–	4
Разом:		46	170	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Зовнішній вигляд вихованців, форма одягу. Правила техніки безпеки. Організаційні питання.

2. Накладні елементи в гаптуванні шовковими стрічками (32 год)

Теоретична частина. Поняття накладного елемента. Техніки виконання накладних елементів: аплікація на тканині, вишивання бісером, гладдю, виколювання. Поєднання технік. Презентація та аналіз готових робіт.

Практична частина. Оволодіння технологічною послідовністю виконання накладних елементів виробу (гличика, вази для квітів, кошика).

Оволодіння технологією вишивання бісером окремих елементів виробу. Виготовлення накладних елементів з бісеру.

Розроблення технологічних карток.

3. Лічильні шви (32 год)

Теоретична частина. Поняття українського народного гаптування. Лічильні шви та їх різновиди. Пряма і коса гладь.

Характеристика техніки гаптування лічильними швами. Аналіз композицій з урахуванням комбінованої техніки: гаптування шовковими стрічками, коса і пряма гладь. Матеріали та інструменти для роботи.

Практична частина. Опанування технології гаптування гладевими швами (пряма і коса гладь). Виконання тренувальних вправ – гаптування гладдю окремих елементів глибинно-просторової композиції.

Виконання творчих робіт за власним задумом з використанням лічильних швів та шовкових стрічок.

Розроблення технологічних карток.

4. Техніка канзаші (32 год)

Теоретична частина. Поняття канзаші. Історія та символіка мистецтва канзаші. Різновиди канзаші. Канзаші і сучасність. Елементи канзаші. Інструменти та матеріали.

Практична частина. Аналіз робіт, виконаних в техніці канзаші. Оволодіння технологічною послідовністю виготовлення накладних елементів в техніці канзаші. Виготовлення квітів: троянда, крокус, ромашка, мак. Виготовлення листя рослин різної форми з використанням вивчених технік.

Виконання творчих композицій з поєднанням техніки гаптування шовковими стрічками і техніки канзаші.

Розроблення технологічних карток.

5. Гаптування картин (44 год)

Теоретична частина. Унікальність гаптованих картин, аналіз зразків. Матеріали та інструменти для гаптування картин. Підготовка робочого місця. Способи виконання окремих елементів картин. Поєднання технік.

Практична частина. Розроблення ескізного малюнку картини. Перенесення малюнку на тканину. Гаптування картини з використанням різноманітних технік виконання накладних елементів (за власним задумом).

6. Оформлення готового виробу (14 год)

Теоретична частина. Характеристика технології оформлення готового виробу. Залежність оформлення від виду виробу.

Практична частина. Оволодіння технологічною послідовністю оформлення готового виробу. Виготовлення паспарту. Обробка краю виробу за допомогою клеючої канцелярської стрічки.

7. Оздоблення гаптуванням сучасного одягу (46 год)

Теоретична частина. Гаптування сучасного одягу. Вимоги до оздоблення. Технологічні особливості оздоблення одягу гаптуванням шовковими стрічками. Основні шви. Аналіз зразків. Особливості прання готових виробів. Інструменти та матеріали.

Практична частина. Розробка ескізу для оздоблення гаптуванням сучасного одягу. Перенесення малюнка на одяг. Виконання гаптування.

Показ гаптованого одягу. Дефіле.

8. Екскурсії, виставки, конкурси (10 год)

Відвідування краєзнавчих музеїв, тематичних та художніх виставок. Участь в творчих конкурсах. Творчі зустрічі з художниками та народними майстрами. Підготовка та проведення виставок робіт вихованців.

9. Підсумок (4 год)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- гармонійне поєднання кольорів;
- правила техніки безпеки при роботі з різними інструментами;
- технологію виготовлення декоративно-ужиткових виробів оздоблених гаптуванням;
- правила компонування, композиційні прийоми;
- послідовність виконання аплікації, печворк, їх використання у гаптуванні шовковою стрічкою;
- види лічильних швів;
- технологічну послідовність оформлення роботи.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- наводити приклади застосування виробів виконаних в техніці гаптування шовковими стрічками в побуті;
- добирати інструменти та пристосування для роботи;
- обґрунтовувати підбір конструкційного матеріалу залежно від призначення виробу;
- дотримуватися правил безпечної праці під час виконання робіт;
- виконувати різні види лічильних швів;
- поєднувати техніку гаптування шовковими стрічками з іншими техніками вишивки;
- розробляти ескізи для гаптування предметів домашнього вжитку;
- розробляти ескізи для гаптування одягу;

- виготовляти накладні елементи в техніці канзаші;
- складати технологічні картки;
- обробляти краї готових виробів;
- виготовляти об'ємні деталі виробу.

Вихованці мають набути досвід:

- гаптування виробів гладевими швами;
- виготовлення квітів в техніці канзаші;
- гаптування одягу.

Вищий рівень, один рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	2	–	2
2	Тематична композиція	6	28	34
3	Гаптування скатертини	2	28	30
4	Гаптування гобелен	12	50	62
5	Проектування та виготовлення виробу, гаптованого шовковими стрічками	10	62	72
6	Експерсії, свята, виставки	2	8	10
7	Підсумок	6	–	6
Разом:		40	176	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила безпеки на заняттях. Організаційні питання.

2. Тематична композиція (34 год)

Теоретична частина. Поняття і види композиції. Особливості композиційної побудови. Підбір матеріалів та інструментів для роботи.

Практична робота. Віртуальна екскурсія на виставку декоративно-ужиткового мистецтва. Розробка ескізу для виконання композиції. Підбір шовкових стрічок і ниток. Перенесення малюнку на тканину. Гаптування основних та другорядних елементів композиції. Оформлення готового виробу.

3. Гаптування скатертини (30 год)

Теоретична частина. Візерунок та композиційна структура гаптованої скатертини. Матеріали та обладнання. Технологічні особливості гаптування скатертини. Характеристика методики виконання виробу.

Практична робота. Підбір візерунку. Складання візерунку. Композиційне розташування візерунку. Підбір кольорової гами шовкових стрічок. Обробка краю скатертини. Гаптування скатертини. Оформлення готового виробу.

4. Гаптування гобелен (62 год)

Теоретична частина. Поняття гаптування гобелен. Схеми гаптування. Матеріали для гаптування гобеленовим швом. Види швів.

Практична робота. Виконання швів гобелен. Виготовлення накладних елементів. Гаптування елементів гобелену шовковими стрічками.

5. Проектування та виготовлення виробу гаптованого шовковими стрічками (72 год)

Теоретична частина. Постановка проблеми. Визначення завдання для виконання проекту. Робота з інформаційними джерелами. Створення банку ідей.

Практична робота. Перегляд зразків та наочних посібників, готових виробів оздоблених гаптуванням шовковими стрічками. Аналіз та систематизація інформації. Розроблення ескізного малюнка виробу. Розробка композиції, підбір шовкових стрічок за шириною: 2, 4, 7, 13 мм та кольоровою гамою; підготовка основи для гаптування, підбір голок, ниток під колір стрічок. Технологічна послідовність виготовлення виробу. Перенесення малюнка на тканину.

Закріплення стрічок. Гаптування обраної композиції освоєними швами. Кінцева обробка виробу. Волого-теплова обробка (ВТО) виробу. Контроль якості готового виробу. Догляд за виробом. Розрахунок собівартості. Економічне обґрунтування виробу. Маркетингові дослідження. Розроблення реклами.

Презентація та оцінка проектної діяльності. Захист творчого проекту.

6. Екскурсії, виставки, конкурси (10 год)

Відвідування краєзнавчих музеїв, тематичних та художніх виставок. Участь в творчих конкурсах. Творчі зустрічі з художниками та народними майстрами. Підготовка та проведення виставок робіт вихованців.

7. Підсумок (6 год)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці повинні знати і розуміти :

- закони композиції для гаптування;
- історію різних видів гаптування;
- функціональні особливості гаптування;
- послідовність виготовлення скатертини;

- можливості поєднання гаптування шовковими стрічками та різних видів української вишивки.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- створювати складні ескізи поєднання гаптування шовковими стрічками та різних видів української вишивки;
- гаптувати гобелени та оздоблювати їх накладними елементами;
- гаптувати скатертину;
- виконувати творчий проект за власним ескізом;
- здійснювати пошук інформації та виробів – аналогів;
- аналізувати та систематизувати інформацію;
- розробляти композиційне розташування орнаментів;
- підбирати шовкові стрічки, нитки, тканину, інструменти, пристосування;
- визначати спосіб перенесення малюнка на тканину;
- здійснювати оцінку виготовленого виробу і процесу праці за загальними та функціональними показниками.

Вихованці мають набути досвід:

- гаптування гобелену;
- гаптування скатертин та оздоблення краю виробу;
- гаптування тематичних композицій;
- розробки ескізного малюнку виробу;
- визначення техніки виконання поверхнево-нашивних оздоблювальних швів; гаптування обраною технікою;
- добору та оздоблювання виробу;
- виконання волого-теплової обробки виробу;
- контролю якості виробу;
- організації робочого місця;
- дотримання правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог;
- визначення собівартості виробу;
- розробки реклами;
- захисту власного проекту.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Назва матеріалу	Кількість
1	Тканина: штучна (креп-сатин, габардин, поліестер, атлас), натуральна (канва, льон, атлас, двонитка)	по 5 метрів кожної
2	Бісер, намистинки	по 100 гр різних кольорів
3	Нитки «Муліне», «Анхор», «Гамма», «DMS»	по 5 мотків різних кольорів
4	Стрічки натуральні (0,4мм, 0,6мм, 1см,	за необхідністю

	1,5см, 2см, 2,5 см, двохсторонні)	
5	Стрічки штучні (0,4 мм, 0,6 см, 1,2 см, 2,5 см, 3 см, 5 см)	ширина 0.4 см. і 0.6 см по 5 бобін різних кольорів, ширина 2.5 см по 10 м основних кольорів
6	Голки «Синель»	15 наборів
7	Гудзики	за необхідністю
8	Пінцет	15 штук
9	Шпулі	за необхідністю
10	Металеві наконечники	за необхідністю
11	Ножиці (з нерівним краєм, великі, маленькі гострі)	по 15 штук кожних
12	Декоративні елементи для оздоблення	за необхідністю
13	Клейовий пістолет	15 штук
14	Скриньки для зберігання необхідних інструментів та матеріалів	по кількості вихованців
15	Тасьма для оздоблення	За необхідністю
16	Декоративні шнури	По 10 м різних кольорів
17	Паяльник	15 штук
18	Зникаючий або водорозчинний маркер	15 штук
19	Мононитка	5 катушок
20	П'яльці	по 20 штук різних розмірів на кожного вихованця

ЛІТЕРАТУРА

1. Ди Ван Никер. Рельефная вышивка ленточками и нитками// Москва, Кристина – Новый век, 2007 год.
2. Донатела Киоти. Энциклопедия Вышивка шелковыми лентами - Москва, АСТ-ПРЕСС, 2004 год.
3. АСТ-ПРЕСС, 2004 год.
4. Дженни Бредфорд. Коллекция вышивки, Шерсть* Шелк* Ленты- Москва, Мой мир, 2007 год.
5. Джина Кристанини, Вилла Страбело. Вышивка шелковыми ленточками, аксессуары, подарки, украшения.- Москва, Контент, 2006 год.
6. Популярная серия// «Вышивка от А до Я», вышивка ленточками.- Москва, Ниола 21 век, 2005 год.
7. Элисон Холт. Практическое руководство, пейзажи, вышивка на машинке- Москва, Ниола-Пресс, 2007 год.
8. Гарбар Надія, Золота книга вишивки,- Київ//видавничий дім «Богдан», 2006 рік
9. Т. І. Бабовал. Уроки трудового навчання 3 клас, Тернопіль//Навчальна книга -Богдан, 2005 рік.
- 10.Сью Ньюхауз. Вышивка пейзажей.- Москва, Кристина – Новый век, 2006 год.

11. Хелен Стивенсон. Изысканная вышивка гладью, пейзажи, портреты, мир животных.- Москва// Мой мир, 2007 год.
12. Диана Лемп. Цветочные фантазии, вышитые картины та аксессуары.- Москва, Контент, 2008 год.
13. Кит Никол. Искусство вышивки: секреты мастерства.- Москва, Контент, 2004 год.
14. Элисон Холт. Практическое руководство, машинная вышивка цветов для начинающих, - Москва, Ниола-Пресс, 2007 год.
15. Элен Эрикссон. Шелковые фантазии: искусство вышивки ленточками. - Москва, Альбом, 2008 год.
16. Хелен Дафтер. Фантазии из шелковых ленточек: картины, одежда, аксессуары-Москва, Контент, 2007 год.
17. Энн Кокс. Вышивка шелковыми ленточками, Москва, Кристина – Новый век, 2006 год.
18. Хелен Пирс. Объемная вышивка - Москва, Ниола 21 век, 2004 год.
19. Школа вышивки. Мотивы для объемной вышивки. - Москва, Ниола-Пресс, 2006 год.
20. С. Попившая. Искусство вышивки: курс обучения - Москва, Эксмо, 2004 год.

Интернет-посилання

1. <http://www.youtube.com/watch?v=EtigRkYJnPE>,
2. <http://stranamasterov.ru/blog/109760/teaser>,
3. <http://marianna1504.gallery.ru/>,
4. <http://www.liveinternet.ru/users/3973103/post235700616/>,
5. <http://vk.com/videos3728444>,
6. <http://garmoniya.com/master-klass-vyshivka-lentami.html>,
7. <http://www.happy-giraffe.ru/user/15322/blog/post55029/>,
8. http://www.liveinternet.ru/users/lovlu_udachu/post169915811,
9. <http://mishamasha.gallery.ru/?p=albums&parent=gGxW>,
10. <http://mishamasha.gallery.ru/?p=albums&parent=glan>,
11. <http://novilar.gallery.ru/?p=albums&parent=g3yS>.